

7. KEMIJA

7.1. CILJ ISPITIVANJA

Nacionalnim ispitom iz Kemije ispituju se temeljna i trajna znanja te razumijevanje građe i sastava tvari, pretvorbe jedne tvari u drugu i izmjene energije koja se događa tijekom reakcija. Također, provjerava se prirodoslovna pismenost.

Ispit je sastavljen prema Kurikulumu nastavnoga predmeta Kemija za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj¹⁹ (NN, br. 10/19).

7.2. SADRŽAJ ISPITA

Područja koja se ispituju nacionalnim ispitom iz Kemije su:

1. *Tvari*
2. *Promjene i procesi*
3. *Energija*
4. *Prirodnoznanstveni pristup*²⁰.

Navedena područja ispitivanja obuhvaćaju po nekoliko potpodručja za koja su u tablicama 26., 27., 28. i 29. navedeni odgojno-obrazovni ishodi koje je moguće ispitati nacionalnim ispitom.

1. *Tvari*

U prvome području ispituje se razumijevanje građe od elementarnih tvari do spojeva i smjese tvari opisanih simbolikom i nazivljem zajedno s njihovim fizikalnim i kemijskim svojstvima.

U tablici 21. navedena su potpodručja ispitivanja, odgojno-obrazovni ishodi i sadržajna osnova područja ispitivanja *Tvari*.

¹⁹ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_208.html

²⁰ Obrazovni ishodi područja *Prirodnoznanstveni pristup* ispituju se posebnim obrazovnim ishodima, ali i integrirano s ishodima ostalim trija područjima.

Tablica 21. Potpodručja ispitivanja, odgojno–obrazovni ishodi i sadržajna osnova područja ispitivanja Tvari iz Kemije

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO–OBRAZOVNI ISHODI	SADRŽAJNA OSNOVA
1.1. Vrste tvari i njihova svojstva 1.2. Kemijska simbolika	1.1.1. Istražuje svojstva i vrstu tvari. KEM OŠ A.7.1. 1.1.2. Povezuje građu tvari s njihovim svojstvima. KEM OŠ A.8.2. 1.2.1. Primjenjuje kemijsko nazivlje i simboliku za opisivanje sastava tvari. KEM OŠ A.8.1.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ elementarne tvari, kemijski spoj i smjese tvari ◆ svojstva tvari na primjerima organske i anorganske tvari ◆ nezasićene, zasićene i prezasićene otopine ◆ sastav otopine ◆ građa atoma ◆ atomski i maseni broj ◆ čestična građa tvari ◆ fizikalna i kemijska svojstva ◆ kemijski elementi ◆ izotopi, molekule ◆ kemijska simbolika ◆ stehiometrijski koeficijent i indeks građa iona

2. Promjene i procesi

U drugome području ispituje se razumijevanje fizikalnih i kemijskih promjena, a temelj njihova razumijevanja su znanja o građi i svojstvima tvari. Primjena znanja usvojenoga kroz učenje prvoga i drugoga područja ispituje se kroz jednadžbe kemijske reakcije i zakon o očuvanju mase s posebnim naglaskom na ispravno nazivlje i kemijsku simboliku, a ima svrhu u upotrebi u svakodnevnome životu.

U tablici 22. navedena su potpodručja ispitivanja, odgojno–obrazovni ishodi i sadržajna osnova područja ispitivanja *Promjene i procesi*.

Tablica 22. Potpodručja ispitivanja, odgojno–obrazovni ishodi i sadržajna osnova područja ispitivanja Promjene i procesi iz Kemije

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO–OBRAZOVNI ISHODI	SADRŽAJNA OSNOVA
2.1. Fizikalne i kemijske promjene 2.2. Brzina u različitim promjenama 2.3. Jednadžba kemijske reakcije	2.1.1. Analizira fizikalne i kemijske promjene. KEM OŠ B.7.1. 2.2.1. Analizira brzine kemijskih promjena. KEM OŠ B.8.3. 2.3.1. Primjenjuje kemijsko nazivlje i simboliku za opisivanje promjena. KEM OŠ B.8.1	<ul style="list-style-type: none"> ◆ fizikalne i kemijske promjene ◆ povratni i nepovratni procesi ◆ sudionici reakcija ◆ vrste kemijskih reakcija ◆ utjecaj promjena na okoliš ◆ brzina kemijskih promjena ◆ utjecaj različitih čimbenika na brzinu kemijske reakcije ◆ jednadžbe kemijske reakcije prikazuje kemijske promjene ◆ agregacijska stanja tvari ◆ kvalitativno i kvantitativno značenje jednadžbe kemijske reakcije ◆ zakon o očuvanje mase ◆ kemijsko nazivlje i simbolika ◆ valencije atoma

3. Energija

U trećemu području *Energija* ispituje se izmjena energije između sustava i okoline odnosno izmjena tijekom kemijske reakcije ili procesa.

U tablici 23. navedena su potpodručja ispitivanja, odgojno-obrazovni ishodi i sadržajna osnova područja ispitivanja *Energija*.

Tablica 23. Potpodručja ispitivanja, odgojno-obrazovni ishodi i sadržajna osnova područja ispitivanja
Energija u živome svijetu iz Kemije

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO–OBRAZOVNI ISHODI	SADRŽAJNA OSNOVA
3.1. Izmjena energije između sustava	3.1.1. Analizira izmjenu energije između sustava i okoline. KEM OŠ C.7.1. 3.1.2. Povezuje promjene energije unutar promatranoga sustava s makroskopskim promjenama. KEM OŠ C.7.2. 3.1.3. Analizira izmjene energije pri fizikalnim i kemijskim promjenama na čestičnoj razini. KEM OŠ C.8.1.	<ul style="list-style-type: none"> ♦ endotermne i egzotermne promjene ♦ fizikalne i kemijske promjene koje dovode do promjene energije ♦ pretvorba energije na primjerima fizikalnih i kemijskih promjena

4. Prirodnoznanstveni pristup

U četvrtome području provjerava se usvojenost prirodnoznanstvenoga pogleda odnosno prirodoslovna pismenost, razumijevanje metoda znanstvenoga istraživanja, interpretacija podataka i pravila sigurnoga ponašanja. Naglasak je na primjeni matematičkih znanja u rješavanju kemijskih zadataka, što uključuje brojčane, tablične i grafičke prikaze.

U tablici 24. navedena su potpodručja ispitivanja, odgojno-obrazovni ishodi i sadržajna osnova područja ispitivanja *Prirodnoznanstveni pristup*.

Tablica 24. Potpodručja ispitivanja, odgojno-obrazovni ishodi i sadržajna osnova područja ispitivanja
Prirodosnanstveni pristup iz Kemije

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO–OBRAZOVNI ISHODI	SADRŽAJNA OSNOVA
4.1. Znanstvena metoda	<p>4.1.1. Povezuje rezultate i zaključke istraživanja s konceptualnim spoznajama. KEM OŠ D.7.1.</p> <p>4.1.2. Primjenjuje matematička znanja i vještine. KEM OŠ D.7.2.</p> <p>4.1.3. Primjenjuje matematička znanja i vještine. KEM OŠ D.8.2.</p> <p>4.1.4. Uočava zakonitosti uopćavanjem podataka prikazanih tekstom, crtežom, modelima, tablicama i grafovima. KEM OŠ D.8.3.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ♦ laboratorijsko posuđe i pribor, značenje piktograma ♦ pravila sigurnog ponašanja ♦ postupci razdvajanja sastojaka iz smjese ♦ volumen, temperatura i masa ♦ izračun relativne molekulske mase i masenoga udjela ♦ različite vrste brojčanih, tabličnih i grafičkih podataka ♦ čestična građa tvari prikazana modelima ♦ jednadžba kemijske reakcije prikazana čestičnim crtežom ♦ zakon o očuvanju mase u primjeni

7.3. STRUKTURA ISPITA

Nacionalni ispit iz Kemije za osmi razred osnovne škole sadrži 33 zadatka, od čega je 63 % zadataka zatvorenoga tipa (22 zadatka višestrukoga izbora), a 37 % zadataka otvorenoga tipa (11 zadataka, odnosno 13 čestica kratkoga odgovora i dopunjavanja).

Područje ispitivanja *Tvari* zastupljeno je u ispitu s 11 zadataka (31 %) iz dvaju potpodručja: *Vrste tvari i njihova svojstva* i *Kemijska simbolika*.

Područje ispitivanja *Promjene i procesi* zastupljeno je u ispitu s 10 zadataka, odnosno s 12 čestica (34 %) iz triju potpodručja: *Fizikalne i kemijske promjene*, *Brzina u različitim promjenama* i *Jednadžba kemijske reakcije*.

Područje ispitivanja *Energija* zastupljeno je u ispitu s dvama zadatcima (6 %) iz jednoga potpodručja: *Izmjena energije između sustava*.

Područje ispitivanja *Prirodnoznanstveni pristup* zastupljeno je u ispitu s 10 zadataka (29 %) iz jednoga potpodručja: *Znanstvena metoda*.

U tablici 25. naveden je broj zadataka i broj bodova u ispitu za svako područje ispitivanja.

Tablica 25. Broj zadataka i broj bodova u ispitu za svako područje ispitivanja

PODRUČJE	UDIO ZASTUPLJENOSTI U ISPITU	BROJ ZADATAKA	BROJ BODOVA
1. Tvari	31 %	11	11
2. Promjene i procesi	34 %	10	12
3. Energija	6 %	2	2
4. Prirodnoznanstveni pristup	29 %	10	10
UKUPNO	100 %	33	35

Nacionalni ispit iz Kemije traje 90 minuta.

7.4. PRIMJERI ZADATAKA

1. primjer

Koji je kemijski naziv spoja Na_2CO_3 ?

- A. natrijev nitrat
- B. natrijev klorid
- C. natrijev karbid
- D. natrijev karbonat

Točan odgovor: D

Područje ispitivanja: *Promjene i procesi*

Potpodručje ispitivanja: *Jednadžba kemijske reakcije*

Odgojno-obrazovni ishod: KEM OŠ B 8.1. Učenik primjenjuje kemijsko nazivlje i simboliku za opisivanje promjena.

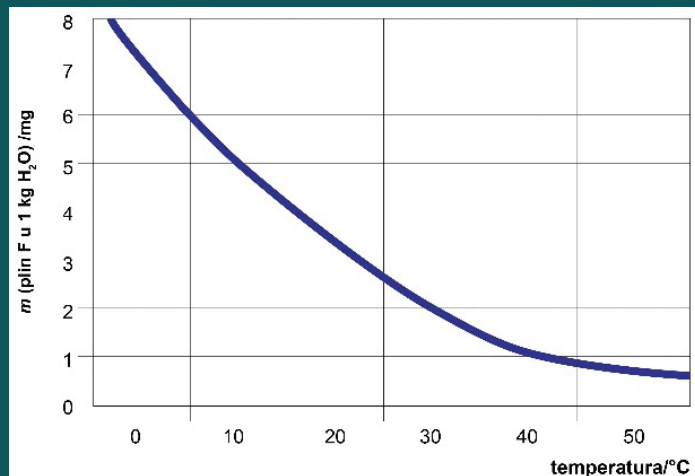
Razrada odgojno-obrazovnoga ishoda: Učenik se koristi kemijskim nazivljem i simbolikom.

Kognitivna razina: primjena

Procijenjena težina: lagano

2. primjer

Pozorno promotri dijagram topljivosti plina F u vodi ovisno o temperaturi.

Koja je od navedenih tvrdnja o plinu **F** točna?

- A. Plin **F** ne otapa se u vodi.
- B. Topljivost plina **F** raste zagrijavanjem vode.
- C. Topljivost plina **F** ne ovisi o temperaturi vode.
- D. Topljivost plina **F** smanjuje se zagrijavanjem vode.

Točan odgovor: D

Područje ispitivanja: *Prirodnoznanstveni pristup*

Potpodručje: *Znanstvena metoda*

Odgojno-obrazovni ishod: KEM OŠ D.8.3. Učenik uočava zakonitosti uopćavanjem podataka prikazanih tekстом, crtežom, modelima, tablicama i grafovima.

Razrada odgojno-obrazovnoga ishoda: Učenik interpretira različite vrste brojčanih, tabličnih i grafičkih podataka.

Kognitivna razina: primjena

Procijenjena težina: srednje teško

3. primjer

Koji od navedenih plinova najviše utječe na povišenje prosječne temperature na Zemlji?

- A. kisik
- B. dušik
- C. argon
- D. metan

Točan odgovor: D

Područje ispitivanja: *Promjene i procesi*

Potpodručje ispitivanja: *Fizikalne i kemijske promjene*

Odgojno-obrazovni ishod: KEM OŠ B.7.1. Učenik analizira fizikalne i kemijske promjene.

Razrada odgojno-obrazovnog ishoda: Učenik analizira utjecaj promjena na okoliš.

Kognitivna razina: primjena

Procijenjena težina: teško

4. primjer

Kemijski spoj sastavljen je od atoma natrija, sumpora i kisika u omjeru 2 : 1 : 4.
Napiši kemijsku formulu navedenoga spoja.

Odgovor: _____

Točan odgovor: Na_2SO_4

Područje ispitivanja: *Tvari*

Potpodručje ispitivanja: *Kemijsko nazivlje*

Odgojno-obrazovni ishod: KEM OŠ A.8.1. Učenik primjenjuje kemijsko nazivlje i simboliku za opisivanje sastava tvari.

Razrada odgojno-obrazovnog ishoda: Učenik primjenjuje kemijsku simboliku.

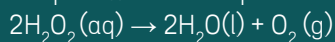
Kognitivna razina: primjena

Procijenjena težina: srednje teško

5. primjer

Raspadom vodikova peroksida nastaju voda i kisik prema zadanoj jednadžbi kemijske reakcije.

Koliko je grama kisika nastalo raspadom 4,4 g vodikova peroksida ako je masa nastale vode 2,33 g?

Postupak:

$m(\text{kisik})$: _____

Točan odgovor: $m(\text{kisik}) = 2,07 \text{ g}$

Područje ispitivanja: *Prirodnoznanstveni pristup*

Potpodručje ispitivanja: *Znanstvena metoda*

Odgojno-obrazovni ishod: KEM OŠ D.7.2. Učenik primjenjuje matematička znanja i vještine.

Razrada odgojno-obrazovnoga ishoda: Učenik rješava zadatke vezane za zakon o očuvanju mase.

Kognitivna razina: primjena

Procijenjena težina: teško